

«چگونه کتابخانه برتر دانشگاهی داشته باشیم»

مدرس

رویا جاوید

کارشناس ارشد مدیریت اطلاعات

شهریور ماه ۱۴۰۴

مقدمه

- ▶ داشتن یک کتابخانه برتر دانشگاهی فقط به جمع آوری کتاب خلاصه نمی شود بلکه تبدیل آن به یک مرکز پژوهش و یادگیری و نوآوری پویا و پیشرو است.
- ▶ ایجاد یک کتابخانه برتر نیازمند یک **استراتژی جامع ، سرمایه گذاری و مشارکت کل دانشگاه** می باشد.
- ▶ کتابخانه دانشگاهی قلب تپنده یک دانشگاه می باشد جایی که نه تنها منابع را فراهم می کند بلکه **خلاقیت، همکاری و کشف دانش** را شعله ور می سازد.
- ▶ هر چقدر کتابخانه ای از انبار کتاب به یک **اکوسیستم زنده یادگیری** تبدیل شود به همان اندازه نقش تعیین کننده ای در ارتقای رتبه دانشگاهی دارد.

گام اول: تغییر نگرش

▶ اولین قدم تغییر دیدگاه مدیران دانشگاه، اساتید و کتابداران از این نگرش که کتابخانه نباید **انبار کتاب** باشد بلکه باید یک فضای **زنده**، **خلاق** و **الهام بخش** باشد.

➤ دیدگاه مدیران

▶ دیدگاه اساتید

▶ دیدگاه کتابداران

تغییر نگرش مدیران

▶ مدیران باید به این باور برسند که:

- ▶ کتابخانه مرکز راهبردی برای تولید و اشاعه دانش
- ▶ رهبری مشارکتی مبتنی بر ارتباطات موثر و تعامل با کارکنان
- ▶ تامین منابع دیجیتال و ابزارهای واقعیت مجازی برای افزایش تعامل و جذب نسل جدید دانشجویان
- ▶ تامین منابع مبتنی بر تقاضا
- ▶ تدوین برنامه راهبردی با استفاده از مشاوران متخصص بیرونی در کنار نیروهای داخلی

تغییر در نگرش اساتید

- ▶ اساتید دانشگاه کتابداران را «هم تیمی» در فرآیند پژوهش و آموزش ببینند.
- ▶ ۱- کتابخانه باید فعالانه خود را به اساتید معرفی کند و خدمات تخصصی خود را به آنان نشان دهد.
- ▶ ۲- اساتید باید کنجکاو باشند و فرصت های همکاری با کتابخانه را جستجو کنند.
- ▶ مشارکت فعال در توسعه مجموعه منابع
- ▶ حمایت از مدل های نوین دسترسی به منابع
- ▶ ۳- درخواست مقالات و کتاب هایی که در مجموعه کتابخانه موجود نیست
- ▶ ۴- همکاری در برگزاری کارگاه های آموزشی
- ▶ ۵- حضور در کمیته های مشورتی و تصمیم گیری کتابخانه

تغییر نگرش کتابداران

- ▶ تحول در نگرش، مهارت و نقش آفرینی
- ▶ کتابداران متخصصان اطلاعات، مشاوران پژوهشی و مربیان سواد دیجیتالی
- ▶ مشاوران اطلاعاتی
- ▶ متعهد به اصول اخلاق حرفه ای، بی طرفی و احترام به تنوع فکری
- ▶ تغییر نگرش از کتابخانه به عنوان «انبار کتاب» به «شریک استراتژیک پژوهشی و آموزشی
- ▶ همکاری در سرفصل دروس اساتید
- ▶ برخورداری از نظرات اساتید، دانشجویان و پژوهشگران بهنگام مجموعه سازی
- ▶ بارگذاری پژوهش ها در مخزن دانشگاه مثلا نرم افزار کتابخانه ، یا همین نرم افزار سامانه پژوهش
- ▶ هدایت دانشجویان به استفاده از منابع و پایگاه های داده تخصصی
- ▶ راهنمایی دانشجویان و اساتید و پژوهشگران به فن آوری دسترسی از راه دور به منابع

گام دوم: تدوین استراتژی یا سند راهبردی

➤ یک کتابخانه دانشگاهی پویا بایستی اهداف ۵ ساله خود را با محوریت «پژوهش
پروری و دیجیتالی سازی» تدوین نماید.

سند راهبردی می تواند شامل :

➤ نیاز سنجی از انتظارات اساتید، دانشجویان و پژوهشگران

➤ همکاری و شبکه سازی با نهادهای دیگر

➤ بودجه ریزی هوشمند

➤ استفاده از فناوری های پیشرفته و نوآوری

ارائه خدمات چند بعدی

➤ فضای فیزیکی منعطف و کاربر پسند

➤ تبلیغات

نیاز سنجی از انتظارات اساتید، دانشجویان و پژوهشگران

- کتابخانه دانشگاهی کاربرمحور
- مشاوره تخصصی و راهنمایی در کارهای پژوهشی بخصوص استفاده از فن آوری دیجیتال و دسترسی از راه دور
- مشاوره در انتخاب و دسترسی به منابع
- شناسایی پایگاه‌های داده تخصصی
- دسترسی از راه دور

همکاری و شبکه سازی با نهادهای دیگر

- همکاری با نهادهایی همچون سایر کتابخانه دانشگاهی برتر کشور یا در سطح پیشرفته تر یا نهادهایی مانند ایفلا و کتابخانه های پیشرو در سایر کشورها
- همچنین پروژه های مشترک پژوهشی و مشارکت با مراکز تحقیقاتی و سایر کتابخانه هابرای توسعه منابع و خدمات مشترک
- برگزاری رویدادهای فرهنگی، نمایشگاه ها

بودجه ریزی هوشمند

- ▶ اطمینان از بودجه کافی برای توسعه منابع، فناوری و آموزش کارکنان
- ▶ اصول و روش‌های بودجه‌ریزی هوشمند :
- ▶ *. بودجه‌ریزی مبتنی بر برنامه استراتژیک
- ▶ *اولویت‌بندی بر اساس مأموریت
- ▶ * تدوین برنامه عملیاتی
- ▶ *. بودجه‌ریزی مبتنی بر داده و ارزیابی و تحلیل آمار
- ▶ حذف منابع کم‌مصرف
- ▶ توسعه منابع پرطرفدار
- ▶ ارزیابی Impact خدمات
- ▶ حرکت به سمت مدل‌های نوین تأمین منابع
- ▶ (Modern Acquisition Models)
- ▶ تنوع در منابع درآمدی
- ▶ همکاری‌های بین‌کتابخانه‌ای
- ▶ شفافیت و مشارکت در تخصیص بودجه
- ▶ ایجاد یک «صندوق نوآوری»

استفاده از فناوری های پیشرفته و نوآوری

- ▶ فناوری دسترسی و تعامل با کاربر مانند ربات های تحویل دهنده
- ▶ قفسه های هوشمند (RFID)
- ▶ چت بات ها و هوش مصنوعی
- ▶ ایجاد تجهیزاتی مانند اسکنرهای سه بعدی ،تجهیزات ضبط و تولید پادکست و محتوا
- ▶ دیجیتالی سازی پیشرفته
- ▶ RFID

➤ ارائه خدمات چند بعدی

➤ بعد فیزیکی فضای کتابخانه

➤ بعد دیجیتال فضاهاى کتابخانه

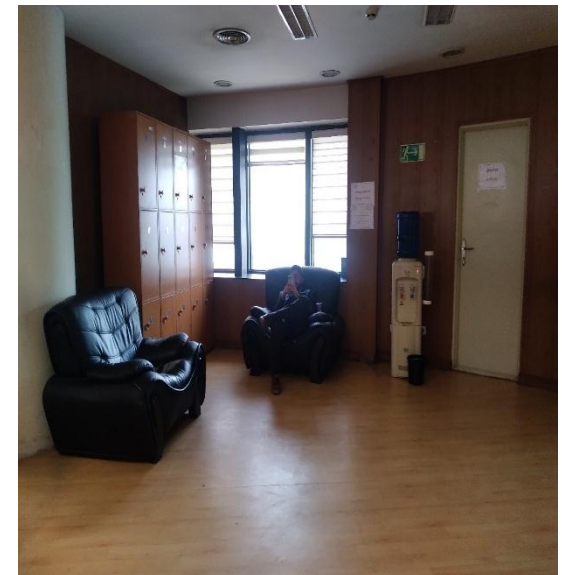
➤ بعد آموزشی کتابخانه

➤ بعد فرهنگی کتابخانه

➤ بعد اقتصادی کتابخانه

فضای فیزیکی منعطف و کاربر پسند

- ▶ طراحی فضاهایی آرام با نور کافی جهت فرار از خستگی چشم هنگام مطالعه
- ▶ تهویه مناسب برای مقابله با خواب آلودگی و بالا رفتن تمرکز و عبورها در تابستان
- ▶ سکوت و آرامش برای مطالعه بهتر
- ▶ امکاناتی برای همکاری و تعامل جهت کارگروهی و خلاقیت

تبلیغات

- ▶ معرفی خدمات نوین از طریق شبکه های اجتماعی دانشگاه
- ▶ کتابخانه های دانشگاهی برتر جهان با بهره گیری از استراتژی های متنوع و هدفمند، تبلیغات و بازاریابی خدمات خود را انجام می دهند.
- ▶ ۱. برنامه ریزی راهبردی و ساختار یافته
- ▶ ۲. استفاده از رسانه های اجتماعی و دیجیتال
- ▶ ۳. تبلیغات مبتنی بر روابط عمومی و ارتباطات جامعه
- ▶ ۴. تکنیک های ترویج خدمات و جذب مخاطب
- ▶ ۵. برنامه ریزی مالی و مدیریت هزینه
- ▶ ۶. ارزیابی و بهبود مستمر
- ▶ ۷. جمع بندی و الگوی پیشنهادی برای کتابخانه های ایران

گام سوم: تبدیل کتابخانه به یک مرکز توانمندسازی کاربران

- ▶ کتابخانه به فضایی تبدیل می شود که در آن کاربران نه تنها به اطلاعات دسترسی دارند بلکه می توانند بیاموزند چگونه اطلاعات را ارزیابی، تحلیل و خلاقانه به کار گیرند. این امر از طریق کارگاه های آموزشی سواد اطلاعاتی و دیجیتال محقق می شود.
- ▶ کارگاه های سواد اطلاعاتی
- ▶ ترویج مطالعه و پژوهش
- ▶ توسعه مجموعه های غنی و متنوع

با تشکر از توجه شما